

Formanden: Den første Sag, der efter Dagsordenen skal foretages, er Forsættelse af første Behandling af „Forslag til Lov om Fæstegodsets Overgang til Selveiendom“, indbragt af Folkethingsmanden for Svendborg Amts 3die Valgkreds, S. M. Hansen. 1ste Behandling af denne Sag er saaledes gjenoptagen; den ærede Folkethingsmand for Holbæk Amts 4de Valgkreds har Ordet.

Kræbbe: Det indbragte Forslag stiller sig i et noget forskjelligt Lys, eftersom man betragter det i og for sig, eller efter den Udtalelse, vi igaar hørte fra den høitærede Indenrigsminister paa Regjeringens Begne; thi ligesaa sandt, som det er, hvad der engang er sagt af en af vore Forfattere, at det Sete afhænger af dens Dø, som seer det, ligesaa sandt er det, at det Sete i høi Grad afhænger af de Omgivelser, hvori det sees. Eftersom man sammenligner et Forslag med de absolute Forordninger, man stiller til et Forholds Afsløsning, eller med, hvad, der muligen kan fremstille sig fra andre Sider, er det klart, at den Belysning, som vil falde derover, vil være meget forskjellig. Jeg vil tillade mig først at betragte det foreliggende Forslag i og for sig, og man maa da i saa Henseende foreholde sig de Formaal, som ethvert Forslag om Fæstes Overgang til Selveiendom maa have. Det maa have to Hovedformaal, hvad ogsaa alle Love, vedrørende dette Forhold, stedse have havt, og af hvilke det ene er et statsoeconomisk, det andet et socialt. Det statsoeconomiske Formaal bestaaer i, at man forøger Nationalvelstanden, idet man ved at frigjøre Jorden kan forøge dennes Frembringelser, kan tilføre Landindustrien, Manufakturindustrien — om man vil kalde den saa — nye Kræfter og nye Capitaler. Det sociale Formaal, der ogsaa altid har været erkjendt som et ligeberettiget Formaal, gaaer ud paa at tilveiebringe et saa stort Antal som muligt af selvstændige Familietilværelser og at bevare Fæstejorden i de Familier, i hvis Besiddelse den hidtil har været. Alt opstille dette er ikke noget Abstract, men det er Noget, som er erkjendt af Lovgivningen, haande fra tidligere Tider og navnlig fra de senere Aar.

De Love om Fæstes Overgang til Selveiendom, vi have faaet, fyldestgjøre udtrykkeligt begge disse Formaal. Jeg kan saaledes nævne Lovene af 8. April 1851, af 3die Marts 1852, af 24. April 1860; ja selv Loven af 19. Februar 1861 fyldestgjør, om end ikke saa fuldstændigt som de foregaaende Love, begge disse Formaal. Spørger jeg nu, om det foreliggende Forslag, saaledes som det er indbragt, fyldestgjør dem begge, maa jeg udtale, at det fyldestgjør det statsoeconomiske Formaal, det vil sige, at det gaaer ud paa at tilveiebringe et større Udbytte af Jorden ved at befrie den fra de Baand, der hvile paa den. Eftersom Lovforslaget vil vel ikke strax, men efterhaanden, i Løbet af en Tid, som rigtignok kan udstrækkes til 80 Aar, al Fæstjord være overgaaet til Selveiendom og være befriet fra Fæstevang, og dette Hovedformaal seer jeg altsaa fyldestgjort ved det indbragte Forslag. Spørger jeg nu om, hvorvidt det ogsaa fyldestgjør det andet Formaal, det sociale, det Formaal nemlig, at Jorden bevares for de Fæstefamilier, som bestode den, og at der beholdes saa stort et Antal, som muligt, af Familietilværelser, maa jeg sige, at Forslaget ikke nær fyldestgjør dette Formaal i samme Grad, som det tidligere nævnte Formaal. Det vil nemlig let sees, at Lovforslaget, saaledes som det foreligger, aabner mange Muligheder for, at Fæstegaardene komme i Andres Besiddelse end i de Fæstefamiliers, som nu bestode dem. Eftersom Lovforslaget skulle alle indgaaende Contracter blive bestaaende, indtil de udløbe, og efter den Tid bliver vel Afgangen til Erhvervelsen af Gaardene noget gunstigere for den sidste Fæstefamilie, end for Andre, men Afgangen dertil staaer dog ogsaa paa mange Maader aaben, dels for Godsseieren, dels for Fremmede. Der er nemlig efter Lovforslaget følgende Veie, ad hvilke Gaarden kan gaae ud af Fæstefamilien: For det Første, hvad der er en Selvfølge, naar der ikke findes Arvinger efter den sidste Fæstler; dernæst, naar den sidste Fæstlers Efterlade og Godsseieren komme overeens om, at Gaarden skal afhændes til Fremmede til Selveiendom; endvidere naar de komme overeens om, at Gaarden skal blive hos Jorddrotten som Eier; fremdeles kan Fæstegaarden